

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามบัญชีม้า¹

โกสินทร์ แพงศรี²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามบัญชีม้าซึ่งตามพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 นั้น ได้ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อประสงค์จะลงโทษผู้กระทำความผิดในเรื่องของบัญชีม้า และจัดระเบียบของสังคมให้มีความมั่นคง ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 จะเป็นกลไกให้อำนาจว่า กรณีใดเป็นการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคมหรือกระทบกระเทือนต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องของส่วนรวมที่รัฐมีหน้าที่จะต้องดูแลรับผิดชอบผู้กระทำความผิดบัญชีม้าโดยการลงโทษทางอาญา

บัญชีม้า³ คือ บัญชีเงินฝากธนาคารหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกเปิดเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง บัญชีม้าเป็นบัญชีที่ตัวแทนในการใช้ทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการโอน รับโอน หรือชำระเงิน เป็นต้น ซึ่งการมีบัญชีม้าจะสามารถช่วยปิดบังตัวตนที่แท้จริงของผู้ดำเนินธุรกรรมได้ โดยความผิดอันเกี่ยวกับเรื่องบัญชียังนั้น ในปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนารูปแบบของการกระทำที่มีความหลากหลายและมีความแยบยลมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของบุคคลเพียงคนเดียวตลอดจนมีการสมรู้ร่วมคิดกันกระทำ ความผิดเป็นกลุ่มหรือองค์กร โดยมีการพัฒนาไปถึงระดับอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีวิธีการหลากหลายที่ทำให้ผู้เสียหายหลงเชื่อ และเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างมาก เนื่องจากในปัจจุบันยังมีช่องว่างของกฎหมายอยู่มากที่ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ หรือในบางกรณีการลงโทษก็ยังไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่มีอยู่ และอาจไม่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาในปัจจุบัน หากไม่มีการป้องกันหรือไม่มีการออกกฎหมายให้ครอบคลุมการกระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ หรือไม่มีการออกกฎหมายที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนส่งผลต่อประเทศชาติ รวมทั้งความสงบสุขของบ้านเมือง

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามบัญชีม้า โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ สมาคมธนาคารไทย, บัญชีม้า [Online], available URL: <https://www.tba.or.th>. 2567 (กันยายน, 4).

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามบัญชีม้าตามพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 นั้น พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก คือ ปัญหาบทกำหนดโทษสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ให้ความร่วมมือซึ่งตามพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 นั้น มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีหรืออาจมีการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่เปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีและธุรกรรมของลูกค้าที่เกี่ยวข้องในระหว่างสถาบันการเงินและผู้ประกอบการธุรกิจนั้นผ่านระบบหรือกระบวนการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และธนาคารแห่งประเทศไทย เห็นชอบร่วมกัน

ให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่เปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลการให้บริการที่เกี่ยวข้องระหว่างกันผ่านระบบหรือกระบวนการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เห็นชอบร่วมกัน และในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและมีความจำเป็นต้องทราบข้อมูลการลงทะเบียนผู้ใช้งานหรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็นและเมื่อได้รับคำสั่งแล้วให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น มีหน้าที่ส่งข้อมูลดังกล่าวให้แก่ผู้สั่งภายในระยะเวลาที่ผู้สั่งกำหนด

ในกรณีที่สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจพบเหตุอันควรสงสัยเองหรือได้รับข้อมูลจากระบบหรือกระบวนการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลตามมาตรา 4 ว่าบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ใดถูกใช้หรืออาจถูกใช้ทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรือการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่ระงับการทำธุรกรรมและแจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่รับโอนถัดไป พร้อมทั้งนำข้อมูลเข้าสู่ระบบหรือกระบวนการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลตามมาตรา 4 เพื่อให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบการธุรกิจผู้รับโอนทุกทอดทราบและระงับการทำธุรกรรมดังกล่าวไว้ทันทีเป็นการชั่วคราวไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่พบเหตุอันควรสงสัยหรือได้รับแจ้ง แล้วแต่กรณี เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแท้จริง และแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจดำเนินคดีอาญาหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตรวจสอบ

จากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้นนั้น จะเห็นได้ชัดเจนว่า ตามพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 นั้น ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดว่าถ้าหากสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามกฎหมายฉบับนี้แล้ว ผลจะเป็นเช่นไร เท่ากับว่ากฎหมายฉบับนี้ยังไม่มีสภาพบังคับอย่างจริงจัง เพราะฉะนั้นเนื่องจากในปัจจุบันนี้คือการซื้อขายบัญชีม้าและการเปิดบัญชีม้าเพื่อนำไปใช้ในการกระทำความผิดนั้น มีจำนวนมากและก่อให้เกิดอาชญากรรมที่สูงมาก ทำให้มูลค่าของความเสียหายต่อประชาชนและสังคมมีเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีผู้หลงเชื่อหรือผู้ถูกกระทำนั้น มีการขยายวงกว้างไปเรื่อย ๆ ยังไม่สามารถที่จะขจัดปัญหาเหล่านี้ได้หมด

นอกจากนี้ เนื่องจากตามมาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 6 นั้น ไม่มีสภาพบังคับอย่างแท้จริง โดยสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามกฎหมายตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น อาจก่อให้เกิดความล่าช้าในการปราบปรามบัญชีม้า เพราะขาดความร่วมมือนั่นเอง การขาดความร่วมมือ ขาดความเอาใจใส่ก็เนื่องด้วยเพราะว่า การเปิดบัญชีม้าและการซื้อขายบัญชีม้างกล่าวว่ามีจำนวนที่เพิ่มขึ้นสูงมาก จนกระทั่งไม่มีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการที่จะมีเจ้าหน้าที่เฉพาะในทำงานส่วนนี้มาดำเนินการหรือช่วยเหลือ อันเป็นการขาดบุคลากรของหน่วยงานเอกชนภายใน เพราะหากจะเพิ่มบุคลากรในส่วนนี้ ก็ต้องเสียงบประมาณในการจ้างบุคคลมาดำเนินการอีก ดังนั้น เมื่อมองเห็นปัญหาข้างต้นที่อาจจะเกิดขึ้นได้ หรืออาจมีการปล่อยปละละเลยนั้น จะทำให้การปราบปรามบัญชีม้านั้น ไม่ได้อาจเกิดขึ้นได้

ประการที่สอง ปัญหาการที่ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์รู้อยู่แล้วว่า มีเบอร์โทรศัพท์ใดตกเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิด แต่ไม่ระงับการใช้งานเบอร์โทรศัพท์ดังกล่าว

ตามมาตรา 4 แห่งพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีหรืออาจมีการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบการมีหน้าที่เปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีและธุรกรรมของลูกค้ายที่เกี่ยวข้องในระหว่างสถาบันการเงินและผู้ประกอบการนั้นผ่านระบบหรือกระบวนการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และธนาคารแห่งประเทศไทย เห็นชอบร่วมกัน

ให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่เปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลการให้บริการที่เกี่ยวข้องระหว่างกันผ่านระบบหรือกระบวนการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เห็นชอบร่วมกัน

เมื่อมีการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ให้ผู้เปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลแจ้งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ แล้วแต่กรณีและสำนักงาน

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทราบโดยทันที และเมื่อได้รับแจ้งแล้วให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้วแต่กรณี มีอำนาจนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์เพื่อป้องกัน ปราบปราม หรือระงับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้

จากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้นนั้น ยังไม่มีการบัญญัติคานิยามของคำว่า “ให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง” ว่าหมายถึงบุคคลใดบ้าง มีความหมายครอบคลุมบุคคลใดหรือหน่วยงานใดบ้าง โดยคำว่า “ให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง” ซึ่งเพิ่งจะมาปรากฏอยู่ในกฎหมายฉบับนี้อยู่ใน มาตรา 4 วรรคสอง โดยกำหนดให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่เปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลการให้บริการที่เกี่ยวข้องระหว่างกันผ่านระบบ หรือกระบวนการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและสำนักงาน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เห็นชอบร่วมกัน ซึ่งผู้ศึกษา เห็นว่า การไม่มีการบัญญัติคานิยามของคำว่า “ให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง” ว่าหมายถึงบุคคลใดบ้าง มีความหมายครอบคลุมบุคคลใดหรือหน่วยงานใดบ้าง อาจจะก่อให้เกิดความสับสนหรือในทางปฏิบัติอาจมีปัญหากเกิดขึ้นได้ เพราะเป็นการบัญญัติถ้อยคำเอาไว้กว้าง ๆ เท่านั้น และมีเพียงการบัญญัติหน้าที่ของผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ให้ผู้เปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลแจ้งให้หน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด แต่ก็ยังไม่มีการบัญญัติเรื่องบท บังคับหรือการที่จะทำให้หน้าที่ดังกล่าวนี้มีสภาพบังคับในทางกฎหมายอย่างไรบ้าง เพราะหากผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ซึ่งมีหน้าที่ต้องให้ผู้เปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบ ไม่ได้แจ้งถึงข้อมูลที่จำเป็นต้องเปิดเผยหรือเบอร์โทรศัพท์หรือซิมที่ใช้ในการใช้เปิดบัญชีนั้นให้แก่หน่วยงานของรัฐทราบ เพื่อระวังหรือมีมาตรการป้องกันการกระทำความผิดกฎหมายในเรื่องบัญชีม้า ปัญหาที่พบอย่างหนึ่งคือ หากผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องไม่ยอมที่เปิดเผยข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลในการใช้บัญชีม้าหรือเบอร์โทรศัพท์ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น กฎหมายฉบับนี้จะมีสภาพบังคับหรือบทกำหนดโทษของผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างไร นอกจากเนื่องจากผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องมีกฎหมายฉบับอื่น ๆ กำหนดให้ต้องรักษาข้อมูลของลูกค้า หากผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องได้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไปก็อาจจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่มีความชัดเจนแน่นอนว่า ข้อมูลที่ได้มาดังกล่าวนี้ มีความถูกต้องแท้จริงเพียงใด และถ้าหากว่าการเปิดเผยข้อมูลนั้น ไม่มีความถูกต้องแท้จริงว่า เป็นข้อมูลที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเรื่องบัญชีม้าและผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องได้กระทำการเปิดเผยข้อมูลไปแล้ว อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ และอาจจะทำให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องถูกลูกค้าฟ้องร้องเป็นคดีความได้

ในปัจจุบันนี้ในเรื่องบัญชีม้า มักจะมีความเกี่ยวข้องกับเบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการเปิดบัญชีธนาคาร หรือบัญชีม้า เพราะต้องใช้ในการส่งรหัสเพื่อทำการรับโอนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่ในปัจจุบันกลับพบปัญหาว่า ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ที่ได้รับรู้ถึงความผิดปกติอย่างหนึ่งในการใช้เบอร์โทรศัพท์ที่อาจจะมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดอาญา ซึ่งบทบัญญัติของมาตรา 4 ดังกล่าวได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่กลับพบว่าไม่มีการบัญชีถึงหน้าที่ของผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนเพื่อระงับการกระทำความผิดกฎหมาย โดยผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์นั้น อาจจะทราบอยู่แล้วว่ามีเบอร์โทรศัพท์ของหมายเลขใดมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย โดยสามารถรับรู้ได้โดยวิธีการได้รับแจ้งจากบุคคลหรือประชาชนทั่วไป ในการรับสายจากเบอร์โทรฯ ดังกล่าวว่าหมายเลขใดเป็นสแปมหรือมีส่วนร่วมในการหลอกลวงต่าง ๆ แล้วต่อมาผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ทราบถึงการแจ้งสแปมดังกล่าวแล้ว แต่กลับปล่อยปละละเลยไม่ทำการระงับการใช้เบอร์โทรศัพท์ดังกล่าวที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด ยังเพิกเฉยโดยปล่อยให้ผู้กระทำความผิดใช้เบอร์ดังกล่าวไปทำการกระทำความผิด หรือมีส่วนร่วมในการหลอกลวงผู้เสียหายหรือประชาชนต่อไป ประเด็นนี้จึงเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข

ประการที่สาม ปัญหาในเรื่องระยะเวลาในการแจ้งระงับบัญชีม้าและหลักเกณฑ์การแจ้งระงับทางโทรศัพท์นั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรืออาจตกเป็นเครื่องมือของผู้กระทำความผิดได้

สำหรับปัญหาในเรื่องระยะเวลาในการแจ้งระงับบัญชีม้าและวิธีการแจ้งระงับทางโทรศัพท์อาจเกิดความเสียหายหรืออาจตกเป็นเครื่องมือของผู้กระทำความผิดได้ นั้น มีที่มาจากบทบัญญัติในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ดังนี้

ในกรณีที่สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจได้รับแจ้งจากผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ถือบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ว่า ได้มีการทำธุรกรรมโดยบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวและเข้าข่ายเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจดังกล่าวมีหน้าที่ระงับการทำธุรกรรมนั้นไว้ชั่วคราว พร้อมทั้งนำข้อมูลเข้าสู่ระบบหรือกระบวนการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลตามมาตรา 4 เพื่อให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบการธุรกิจผู้รับโอนทุกทอดทราบและระงับการทำธุรกรรมดังกล่าวไว้ทันที และแจ้งให้ผู้เสียหายไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนภายในเจ็ดสิบสองชั่วโมง เมื่อมีการร้องทุกข์แล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับการทำธุรกรรมไว้ทราบ และให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากและบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความร้องทุกข์ หากไม่มีคำสั่งให้ระงับการทำธุรกรรมไว้ต่อไปภายในเวลาดังกล่าว ให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจยกเลิกการระงับการทำธุรกรรมนั้น

ส่วนการแจ้งข้อมูลหรือหลักฐานตามมาตรา 6 และมาตรา 7 จะกระทำทางโทรศัพท์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ในกรณีที่กระทำทางโทรศัพท์ ให้ผู้ได้รับแจ้งบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อผู้รับแจ้ง และวันเวลาที่ได้รับไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งส่งสำเนาให้ผู้แจ้งเก็บไว้เป็นหลักฐานด้วย

การร้องทุกข์ในความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีจะกระทำต่อพนักงานสอบสวน ณ สถานีตำรวจแห่งใดในราชอาณาจักรหรือต่อกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีก็ได้ และจะร้องทุกข์โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ โดยให้ถือว่าเป็นการร้องทุกข์โดยชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในการสอบสวนหรือดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนที่รับคำร้องทุกข์ไม่ว่าประจำอยู่ที่ใดหรือพนักงานสอบสวนที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจสอบสวนและดำเนินการ เกี่ยวกับการทำความผิดดังกล่าวได้ไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดขึ้น ณ ที่ใดในราชอาณาจักร

จากบทบัญญัติตามกฎหมายข้างต้นดังกล่าว การแจ้งข้อมูลหรือหลักฐานในการกระทำความผิดใน เรื่อง บัญชีม้า การแจ้งข้อมูลหรือหลักฐานดังกล่าวจะกระทำทางโทรศัพท์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ผลของการแจ้งข้อมูลข้างต้น คือ ให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจดังกล่าวมีหน้าที่ระงับการทํารุกระรรมนั้นไว้ชั่วคราว พร้อมทั้งนำข้อมูลเข้าสู่ระบบหรือกระบวนการเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลตาม มาตรา 4 เพื่อให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบการธุรกิจผู้รับโอนทุกทอดทราบและระงับการทำธุรกรรม ดังกล่าวไว้ทันที เนื่องการแจ้งข้อมูลเพื่อระงับการทำธุรกรรมของบัญชีม้า สามารถดำเนินการผ่านทาง โทรศัพท์ได้ และเมื่อแจ้งข้อมูลดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว บัญชีม้าหรือบัญชีที่ถูกแจ้งนั้น ก็จะถูกระงับการทำ ธุรกรรมไว้ทันที ทำให้ผู้ศึกษาเมื่อได้ศึกษาถึงถ้อยคำดังกล่าวแล้ว ก็พบปัญหา กล่าวคือ กว่าที่ผู้เสียหายจะรู้ ว่าตนเองถูกหลอกหลวงโดยได้โอนเงินไปยังบัญชีม้าแล้ว กว่าที่รู้ตัวว่าถูกหลอกหลวงก็ใช้เวลานานแล้ว ทำ ให้เงินของผู้เสียหายที่โอนไปยังบัญชีม้ามานั้น ได้ถูกโอนไปต่ออีกทอดหรือมีการถอนเงินสดไปแล้ว หรือมีการแปลงเงินโอนไปยังต่างประเทศแล้ว ด้วยเหตุนี้ทำให้ปัญหาในเรื่องการรับแจ้งบัญชีม้าเป็นการ ล่าช้าไม่ทันท่วงทีที่จะสามารถระงับการทำธุรกรรมของบัญชีม้ามดังกล่าวได้เลย เพราะผู้กระทำความผิดมักจะ มีความเชี่ยวชาญและรู้ช่องว่างของกฎหมายได้เป็นอย่างดี

ประเด็นปัญหาประการต่อมา คือ การแจ้งข้อมูลหรือหลักฐานตามมาตรา 6 และมาตรา 7 จะกระทำ ทางโทรศัพท์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ในกรณีที่กระทำทางโทรศัพท์ ให้ผู้ได้รับแจ้งบันทึกไว้เป็น ลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อผู้รับแจ้ง และวันเวลาที่ได้รับไว้เป็นหลักฐาน นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า การรับแจ้งที่ สามารถกระทำได้โดยง่ายนั้น ก็อาจจะตกเป็นเครื่องมือของผู้กระทำความผิดได้ กล่าว หากการแจ้งระงับการ ทำธุรกรรมเป็นเรื่องง่ายแล้ว ผู้กระทำความผิดอาจจะหลอกหลวงผู้เสียหายหรือประชาชนทั่วไป โดยทำการ แจ้งระงับบัญชีของผู้เสียหายหรือประชาชน แล้วหลอกหลวงว่าบัญชีธนาคารของผู้เสียหายที่ได้ผู้กระทำ ความผิดได้แจ้งระงับไว้แล้ว มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกฎหมาย เพื่อให้ผู้ถูกหลอกหลวงหลงเชื่อ หรือทราบว่าเป็นบัญชีธนาคารของตนเองนั้น ถูกระงับไว้จริงดังที่ถูกหลอกหลวงแล้ว หากต้องการให้บัญชี ธนาคารของสามารถกลับมาใช้งานได้ปกติจะต้องโอนเงินเป็นค่าประกันหรือเป็นหลักประกันในการถอน การระงับบัญชีของผู้ถูกหลอกหลวง เช่นนั้น การแจ้งระงับการทำธุรกรรมของบัญชีม้าโดยผู้กระทำความผิดก็ อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต และเพื่อเป็นการระงับเหตุดังกล่าวที่อาจจะเกิดขึ้นได้ จึงต้องมีมาตรการควบคุม และดูแลให้ถูกต้อง เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนหรือไม่ถูกนำไปเป็นเครื่องมือของผู้กระทำความผิดต่อไป

ประการที่สี่ ปัญหาเรื่องบทลงโทษตามพระราชพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 นั้น เป็นการซ้ำซ้อนกับความผิดหลักที่มีอยู่แล้ว

ประเด็นในเรื่องบัญชีม้า ส่วนใหญ่แล้วมักจะมีมูลฐานอยู่แล้ว เช่น ความผิดฐานฉ้อโกงหรือฐานความผิดอื่นตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เป็นต้น และตามพระราชพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบัญชีม้า มีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษ ดังนี้ คือ

ผู้ใดเปิดหรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของตน โดยมีเจตนาใช้เพื่อตนหรือเพื่อกิจการที่ตนเกี่ยวข้องหรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้หรือยืมใช้เลขหมายโทรศัพท์สำหรับบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของตน ทั้งนี้โดยประการที่รู้หรือควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรือความผิดทางอาญาอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดเป็นธุระจัดหา โฆษณา หรือโฆษณาโดยประการใด ๆ เพื่อให้มีการซื้อขาย ให้เช่า หรือให้ยืมบัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรือความผิดทางอาญาอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากบทบัญญัติตามกฎหมายข้างต้น โดยเฉพาะมาตรา 9 ข้อหาเปิดหรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของตน นั้น เป็นการขายบัญชีม้า ถือว่ามีส่วนร่วมกระทำความผิดในความผิดมูลฐานอยู่แล้ว เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ผู้ที่กระทำความผิดตามมาตรา 9 นี้ ก็จะถูกฟ้องร้องรวมอยู่ในความผิดฐานฉ้อโกงอยู่แล้ว และนอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากอัตราโทษตามมาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นอัตราโทษที่ไม่หนักไปกว่าความผิดฐานฉ้อโกง ดังนั้น เมื่อการกระทำของผู้กระทำความผิดในเรื่องบัญชีม้าหรือซื้อขายบัญชีม้าเมื่อเป็นเรื่องการกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายบท⁴ เพราะผู้กระทำความผิดในเรื่องรับจ้างเปิดบัญชีม้า มีเจตนากระทำความผิดเพียงอันเดียว จึงเป็นกรรมเดียว ต้องลงโทษบทหนัก ตามมาตรา 90 ของประมวลกฎหมายอาญา ทำให้บทลงโทษตามมาตรา 9 ของพระราชพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ไม่อาจนำมาใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่ได้นำมาใช้เพื่อให้มีผลอย่างแท้จริง ดังนั้น หากต้องการให้มาตรา 9 พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปราม

⁴ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์, 2551), หน้า 20.

อาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 สามารถถูกนำมาใช้งานในทางสภาพที่เป็นจริงได้แล้ว จึงควรที่จะต้องมีการแก้ไขมาตรา 9 ดังกล่าวด้วย

จากสภาพการณ์ในปัจจุบันนี้ พบว่ามีการกระทำความผิดในการใช้บัญชีม้าในการกระทำความผิดอาญาต่างๆ เกิดขึ้นจำนวนมากและตามพระราชพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกโดยความจำเป็นและรีบด่วน ก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมายที่ไม่สามารถปราบปรามการกระทำความผิดได้ในเรื่องบัญชีม้าได้อย่างเพียงพอ และทำให้ไม่สามารถปราบปรามอาชญากรรมตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าวได้

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ในเรื่องบทกำหนดโทษสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ให้ความร่วมมือ และการที่ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือมีเบอร์โทรศัพท์ใดตกเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิด แต่ไม่รับการใช้งานเบอร์โทรศัพท์ดังกล่าวนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะว่า ให้เพิ่มเติมบทกำหนดโทษในพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566

มาตรา 11/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ให้ความร่วมมือหรือจงใจปกปิดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบัญชีและธุรกรรมของลูกค้าซึ่งมีหน้าที่ตามมาตรา 4 วรรคแรก ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 200,000 บาท แต่ไม่เกิน 500,000 บาท

ในกรณีให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่น หรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่ตามมาตรา 4 วรรคสอง นั้น ไม่ให้ความร่วมมือหรือจงใจปกปิดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบัญชีและธุรกรรมของลูกค้า ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 200,000 บาท แต่ไม่เกิน 500,000 บาท”

2. กรณีปัญหาในเรื่องของระยะเวลาในการแจ้งระงับบัญชีม้า ซึ่งตามมาตรา 7 และมาตรา 8 ตามพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการแจ้งระงับบัญชีม้าที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดดังกล่าว กล่าวคือ การแจ้งระงับบัญชีม้ามักกล่าวอ้างจะตกเป็นเครื่องมือของมิจฉาชีพได้ เพราะตามมาตรา 8 ให้สิทธิผู้เสียหายซึ่งการแจ้งนั้น ยังไม่มีการตรวจสอบว่าผู้แจ้งนั้น เป็นผู้เสียหายแท้จริงอย่างไร มีที่มาอย่างไร ซึ่งอาจจะทำให้มิจฉาชีพใช้ช่องทางดังกล่าวทำการหลอกลวงหรือโทรศัพท์แจ้งระงับการใช้บัญชีของผู้เสียหายก็ได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการขจัดปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ในมาตรา 7 และมาตรา 8 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งระงับทางโทรศัพท์ได้ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา 8 วรรคสาม ว่า “ในการแจ้งข้อมูลหรือหลักฐานทางโทรศัพท์ตามวรรคหนึ่งนั้น จะกระทำได้นั้นเมื่อผู้แจ้งได้ลงทะเบียนเพื่อยืนยันตัวตนไว้แล้วเท่านั้น”

3. กรณีปัญหาเรื่องบทลงโทษตามพระราชพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 นั้น เป็นการซ้ำซ้อนกับความผิดหลักที่มีอยู่แล้ว ผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่า ให้เพิ่มอัตราโทษใน มาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 11 โดยให้มีอัตราโทษที่สูงกว่าความผิดหลักหรือ

ความผิดมูลฐาน เช่น ความผิดฐานฉ้อโกงหรือความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ดังนี้ คือ ต้องเพิ่มอัตราโทษในมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 11 ว่าต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 200,000 บาท ถึง 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินติ้ง, 2551.

สมาคมธนาคารไทย. บัญชีม้า [Online]. Available URL: <https://www.tba.or.th>. 2567 (กันยายน, 4).